

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 23/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 13. juni 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas delvis til følge. Skadelidte tilkjennes
full kompensasjon tilsvarende 35 G.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Skadelidte tjenestegjorde i ██████████ i ██████████ og i ██████████ i ██████████ og i ██████████.

Skadelidte er født og oppvokst i ██████████ som den mellomste av tre brødre. Etterhvert skilte foreldrene seg, og skadelidte fikk en stefar i 11-12års alderen. Skadelidte regner sin stefar som sin egentlige far, da han ikke har hatt kontakt med sin biologiske far. Skadelidte beskriver hjemmet som åpent og gjestfritt. Skadelidte bor i dag i en leilighet i foreldrenes hus, og har daglig omgang med dem.

Skadelidte har en sønn på 24 år fra et tidligere forhold. Skadelidte fikk først kontakt med sønnen fra han var 4 år, og frem til sønnen var ca. 18 år hadde de jevnlig kontakt. Etter dette har det vært mer sporadisk kontakt mellom dem, men de har fortsatt kontakt.

Skadelidte har jobbet som ██████████ i 5 år før han ble allergisk overfor ██████████. Han tok deretter klasse 2 sertifikat og har senere i det vesentlige fungert som ██████████ og ██████████ i andre sammenhenger, dels som fast ansatt og dels som vikar.

Under tjenesten i ██████████ fungerte skadelidte som lastebilsjåfør og var med i vakt hold. Under første opphold i ██████████ var han skytter/sjåfør og infanterist, mens han under sitt andre opphold i ██████████ var transportansvarlig og derved hadde mer administrative oppgaver. Han kjørte også pansret personellkjøretøy og deltok i «raid» i området. Skadelidte var også med på å gjennomføre en utbombet kullfabrikk som hadde blitt brukt som interneringsleir. Skadelidte har i etterkant av tjenesten i ██████████ vært plaget med konstant hodepine, smerter i ansiktet og kjeven. Smertene i kjeven skyldes ifølge ham selv kroniske spenninger i kjevemuskulaturen. Han fikk også søvnvansker, særlig vansker med sovne.

Skadelidte har selv fortalt at det under tiden i ██████████ var så mye skyting, at han etterhvert følte at det var «normaltilstanden». I etterkant av tjenesten har han opplevd at to fra den norske kontingenten har begått selvmord. Dette gjorde sterkt inntrykk på ham.

Under tjenesten i ██████████ i ██████████ opplevde skadelidte å bli utsatt for en trafikkulykke ved at han ble truffet i hoften av et speil på en bil som akselererte kraftig bak ham. Skadelidte opplevde dette som et drapsforsøk.

Mellom tjenesten i ██████████ og tjenesten i ██████████, jobbet skadelidte først som ██████████ i en ██████████, og deretter som ██████████. Etter hjemkomst fra ██████████ hadde han problemer med å finne seg til rette. Han ble gående arbeidsledig og skulle få hjelp av NAV til å få fagbrev i mekanikk. Han bestod eksamen, men under utplassering i ulike firmaer sviktet opplæringsdelen på det praktiske plan. Han fikk ingen fast stilling etter denne utdanningen, og opplevde seg som mislykket.

I 2008 da skadelidte jobbet med kantrydding, opplevde han å bli forbi kjørt av en trailer. Skadelidte opplevde å bli presset mot sin egen bil, og han ble truffet av trailerens markeringslys. Skadelidte opplevde hendelsen svært skremmende, og fikk en angstreaksjon.

Han ble i første omgang sykemeldt. Da det ikke var mulig å omplassere han i firmaet, sluttet han senere i jobben. Etter hendelsen jobbet han som [REDACTED] i et annet firma. Skadelidte slet med å jobbe som [REDACTED], og særlig vanskelig var det for han å laste varer i trafikkerte strøk. Han var hele tiden på vakt for å ikke bli utsatt for nye påkjørsler. Problemene økte frem til sommeren 2011.

Skadelidte oppsøkte fastlege [REDACTED] i 2011 da han etter 22. juli utviklet alvorlige angstplager. Fastlegen henviste ham videre til psykiatrisk poliklinikk ved [REDACTED] distriktpsykiatriske Senter, hvor han kom i kontakt med psykolog Torbjørg Hauso. Han ble deretter overført til psykolog Mindor Åge Nykrem på samme DPS.

Statens pensjonskasse (SPK) har i tidligere vedtak tilkjent skadelidte billighetserstatning etter forskrift nr. 1563 av 12.02.2004. Skadelidte ble i den forbindelse tilkjent kr. 426.225 med bakgrunn i en varig medisinsk invaliditetsgrad på 45 %, fastsatt av spesialist i almenmedisin Lars Handeland.

I forbindelse med krav etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning nr. 1768 av 22.12.09, er det blitt innhentet spesialisterklæring datert 14. desember 2013 fra psykiater Brit Haver. Erklæringen er avgitt etter det særskilte mandatet utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Haver konkluderer med at skadelidte har en tilstand som oppfattes som en PTSD-lidelse som er komplisert av et alvorlig angstproblem, en alvorlig depresjon og et begynnende alkoholavhengighetssyndrom. Haver anser det som mer enn 50 % sannsynlig at det er årsakssammenheng mellom tjenesten og reaktivering og forverrelse som skadelidte opplevde i 2008 og 2011. Haver anbefaler i erklæringen at skadelidte gjennomgår ytterligere behandling og at skadelidte kommer tilbake for ny konsultasjon ett år senere.

Haver har videre utarbeidet en spesialisterklæring datert 6. desember 2014, hvor hun kommer til samme konklusjon som i spesialisterklæringen datert 14. desember 2013. Hun anslår skadelidtes medisinske invaliditet til 42 %.

Skadelidte har fått innvilget 100 % uførepensjon med virkning fra 1. desember 2015. Han har videre fått godkjent PTSD som yrkesskade med bakgrunn i opplevelser fra tjenesten. Han har også fått menerstatning etter gruppe 3.

I vedtak av 2. mars 2015 fikk skadelidte avslag på krav om kompensasjon etter særskilt kompensasjonsordning del I og del II. Advokat Jon Olav Holvik har påklaget avslaget under den særskilte kompensasjonsordningen på vegne av skadelidte i klage av 19. mars 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte møtte for nemnda sammen med en venn. Advokaten var avskåret fra å delta på grunn av problemer i flytrafikken. Skadelidte avbrøt imidlertid møtet etter kort tid. SPK var også tilstede i møtet.

2. Nemndas vurdering

Det rettslige grunnlaget for rett til kompensasjon etter forskriften er at det foreligger en varig psykisk belastningsskade som følge av tjeneste i internasjonal operasjon, jf. forskriften § 3. Det er videre et vilkår at den tjenesteutløste psykiske skaden har medført en varig ervervsmessig uførhet hos skadelidte.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skadens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64. Det må foreligge både faktisk og rettslig årsakssammenheng.

Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til skaden. I den sammenheng presiseres det at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningskravet.

Det var en forutsetning ved innføringen av den særskilte kompensasjonsordningen i 2010 at det skulle være krav om sannsynlighetsovervekt ved årsaksvurderingen. I forbindelse med vurderingen av krav under ordningens del I, uttalte Forsvarsdepartementet i et tolkningsnotat av 22. november 2010 at fordi de fleste av kravene under ordningen knyttet seg til tjeneste som lå langt tilbake i tid, skulle man foreta en lempeligere vurdering av bevis i disse sakene. Dette er fulgt opp gjennom klagenemndas praksis og er ytterligere presisert her. Det vises for så vidt til vedtak 10/2011, 27/2011, 31/2011, 34/2011, 40/2011 og 17/2013.

Ved utvidelsen av ordningen i 2012 ble det fastsatt at man kunne få kompensasjon med inntil 65 G ved 100 % varig ervervsmessig uførhet. Det fremgår av forarbeidene til forskriftsendringen at det i del II (65G) skal stilles alminnelige erstatningsrettslige krav til sannsynlighetsovervekt for årsakssammenheng mellom tjenesten og skaden, se Prop. 1 S (2011-2012) s. 64. Dette er presisert av Forsvarsdepartementet i Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 7. november 2014 og er også fulgt opp i klagenemndas praksis. Det vises for så vidt til vedtak 18/2012 og 20/2012.

Dette innebærer at krav under 35G-ordningen underlegges lempeligere beviskrav enn krav under 65G-ordningen. Konsekvensen av dette kan medføre at skadelidte tilkjennes erstatning under 35G-ordningen, men ikke etter 65G-ordningen ved vurderingen av de samme bevis.

SPK har i vedtak av 3. mars 2015 gitt skadelidte avslag på kompensasjon etter begge ordningene, under henvisning til at skadelidte ikke har sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom tjenesten og hans psykiske plager.

Spørsmålet for nemnda er om skadelidte er påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten, og dernest om denne har medført at skadelidte i dag er ervervsmessig ufør.

Psykiater Brit Haver har i sin spesialisterklæring av 14. desember 2013 og 6. desember 2014 konkludert med at skadelidte har PTSD som er komplisert av et alvorlig angstproblem, en alvorlig depresjon og et begynnende alkoholavhengighetssyndrom. Hun konkluderer videre med at det er årsakssammenheng mellom tjenesten og reaktivering og forverrelse som skadelidte opplever i 2008 og 2011.

Etter nemndas syn er psykiater Havers spesialisterklæring mangelfull i vurderingen av årsaken til at skadelidte i dag har åpenbare psykiske problemer. Havers konklusjon synes å bygge utelukkende på skadelidtes forklaring og angivelse av sine psykiske plager, uten at dette kan underbygges av objektive funn i den foreliggende dokumentasjonen. Etter nemndas syn har ikke Haver foretatt tilstrekkelige undersøkelser og grundige vurderinger av hva som skyldes at

skadelidte i dag har psykiske plager. Nemnda mener derfor at erklæringen ikke tilfredsstillende mandatet for ordningen.

Slik saken er opplyst er det etter nemndas syn, ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte er påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten ved vurderingen av om vilkårene for erstatning etter 65G-ordningen er oppfylt. Dette bygger i hovedsak på at saken ikke er tilfredsstillende belyst gjennom Havers spesialisterklæring. Skadelidte kan ikke bebreides at Havers erklæring er mangelfull og ikke tilfredsstillende mandatet. Av den grunn bør det innhentes en ny spesialisterklæring som tilfredsstillende det særskilte mandatet for ordningen, for å kunne ta stilling til om vilkårene for kompensasjon etter ordningens del II er oppfylt.

Etter ordningens del I, skal det foretas en lempeligere bevisvurdering. Etter en lempeligere bevisvurdering, finner nemnda at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade under tjenesten og at dette er grunnen til at han i dag er ervervsmessig ufør. Nemnda viser til at det foreligger dokumentasjon på at skadelidte i dag sliter med psykiske plager, og at det er forhold som tyder på at de psykiske plagene skyldes tjenesten. I den forbindelse viser nemnda til at skadelidte opplevde en rekke hendelser under tjenesten som hadde tilstrekkelig skadepotensiale, blant annet hendelsen med påkjørselen i [REDACTED]. Hendelsen i 2008 synes å ha betydelige likhetstrekk med hendelsen i [REDACTED], og det fremstår som sannsynlig at dette medførte at skadelidte fikk en massiv reaktivering. Hendelsen medførte at skadelidte falt ut av arbeid. Slik nemnda vurderer det, er det ikke holdepunkter for at skadelidte ville ha falt ut av arbeid etter hendelsen i 2008 dersom han ikke hadde en psykisk belastningsskade fra tjenesten. Nemndas legger derfor til grunn at det etter de lempeligere krav til bevis, er tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte har en psykisk belastningsskade om følge av tjenesten.

Nemnda finner på denne bakgrunn at vilkårene for erstatning på nåværende tidspunkt er oppfylt under ordningens del I, men at det ikke er tilstrekkelig sannsynlighetsovervekt for å legge til grunn at vilkårene etter ordningens del II er oppfylt. I den sammenheng vises det i særdeleshet til Havers mangelfulle spesialisterklæring.

Skadelidte har som følge av dette krav på kompensasjon tilsvarende 35G.

Med bakgrunn i at Haver ikke har besvart mandatet tilfredsstillende og tilsynelatende ukritisk lagt til grunn skadelidtes egen forklaring uten nærmere undersøkelser eller gjennomgang av tidsnær dokumentasjon, hjemvises saken til SPK for innhenting av en ny spesialisterklæring for å kunne vurdere saken etter vilkårene som gjelder for 65G-ordningen.

For klageomgangen har advokat Holvik fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 25.000,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 10 timer til forberedelse. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

I tillegg er det fremmet krav om dekning av reiseutgifter for skadelidte med til sammen kr. 5.040,-. Reiseregningen omfatter kjøregodtgjørelse for strekningen Bergen/Oslo t/r med kr 4,10 per km.

For nemnda må vurderingen av hva som etter forskriften kan anses som rimelig og nødvendige kostnader for fremmøte, sees i sammenheng med hva som gjelder for reiser generelt i staten. Reiser på statens regning skal foretas på billigste måte. Dersom skadelidte ikke ønsker å benytte seg av fly som billigste og hurtigste reisealternativ, er det ikke slik at hans reiseutgifter

med annet transportmiddel kan forventes dekket fullt ut. Med bakgrunn i at det ikke er møteplikt, må skadelidte selv vurdere behovet for å møte om han ikke ønsker å ta i bruk billigste og hurtigste reisealternativ. Hva som er billigste reisealternativ og hva som kan forventes dekket, kunne ha vært avklart i forkant om skadelidte eller skadelidtes advokat hadde kontaktet Sekretariatet forut for reisen. Det kan ikke legges til grunn at skadelidte selv kan velge et dyrere reisealternativ og deretter velte kostnadene over på det offentlige.

I utgangspunktet vil det være NAVs satser for kjøregodtgjørelse som anses som rimelig og nødvendige etter forskriften. Dette er i tråd med praksisen hos SPK. Det gir en godtgjørelse per km med kr. 2,50. Bompenger dekkes også.

For fremmøte i nemnda dekkes derfor tilsammen kr. 3.280,-.

3. Konklusjon

Klagen tas delvis til følge. Skadelidte innvilges full kompensasjon tilsvarende 35 G etter forskriften del I. Til fradrag kommer tidligere utbetalt billighetserstatning.

Utgifter til juridisk bistand i klagebehandlingen dekkes med kr. 25.000,- inkl. mva. I tillegg kommer dekning av skadelidtes reiseutgifter med kr. 3.280,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. juli 2016

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda